

Hukuk, Avrupa, Dışişleri, RP

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Geçen hafta, hukukla ilgili, iki önemli gelişme ortaya çıkmıştır. Bunların ilki, Cumhuriyet Başsavcısı'nın RP'nin kapatılması için açtığı davadaki tavrı,

açıklamaları ve uluslararası girişimlere dönük düşünceleridir. İkincisi, yeni bir evrensel hukuk düzeninden geçilmekte olduğunu vurgulayan ve Türkiye'nin bu oluşum içindeki tavrını değiştirmesini öngören Dışişleri Raporu'dur.

Bu iki tavır birbiriyle taban tabana zıttır. Çünkü, Cumhuriyet Başsavcısı, RP'nin savunmasını görmeden iddianamesini hazırladığını kabul etmekte, bu yaklaşımına sahip çıkmaktadır. Daha da önemlisi Helsinki İzleme Komitesi'ni eleştirmekte, olmayan (ama olası) bir girişimi ve onu gerçekleştireceğini 'varsaydığı' Claudia Roth'u şimdiden dışlamaktadır. Kısacası, uluslararası gelişmelere karşı tavır almaktadır ve bu girişimiyle de bir tarihlerde bir bakanın aynı milletvekilini hedef alışındaki mantığı anımsatmaktadır.

Oysa, Dışişleri Bakanlığı yayımladığı 'Türkiye'de İnsan Hakları' başlıklı bir raporla çok ciddi hususları gündeme getirmiştir. Bakanlık, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na (AHİK) yapılan başvurulardan ve bunların sonuçlarından, o sonuçların ortaya koyduğu Türkiye görüntüsünden ürkmektedir.

(Radikal / 6.8.1989 / Deniz Zeyrek'in haberi / s.5) Rapor, Yüksek Askeri Şûra (YAŞ) kararlarını tartışmaya açmıştır ve YAŞ'ın yargı yolu kapalı olarak subayları ordudan atmasını eleştirmektedir. Çünkü bu subaylar, AHİK'aya başvurabileceklerdir.

Aynı raporda, Terörle Mücadele Kanunu'nun düşüncesi ve ifadeyi sınırlayan, OHAL'deki güvenlik görevlilerinin yargıyla olan ilişkilerini belirleyen maddelerinin değiştirilmesi gerektiği de savunulmaktadır. Ayrıca, polisle birlikte jandarmanın da Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nda değişiklik yapılması öngörülmektedir.

Dışişleri Bakanlığı, üstelik de YAŞ gibi dokunulmazlığı olan bir kurumu gündeme getiren bu raporu durup dururken yayımlamamıştır. Bu raporun arkasında Avrupa Birliği tartışmaları vardır. Bakanlık, Türkiye'nin dünyada gitgide yalnızlaştığını, bunun sebebinin de hukuk ihlalleri kadar hukuka dönük genel tutum olduğunu görmektedir.

Daha önce bu köşede yayımlanan birçok yazıda bu konuya değinilmiştir. Dünya, küreselleşme diye bir gerçeği yaşamaktadır. Bu, ne yeni emperyalizmdir ne yeni bir üçüncü dünyacılıktır. İsteyen için onları da kapsayan, ama aslında ulus devletlerin yarattıkları hukuk sisteminin, demokrasi ve yurttaşlık anlayışının üstünde, ötesinde bir hukuk düzeni kurma çabasıdır. Yeni sorunların baş göstermesi, ulus devletlere dayalı hukuk kurumlarının (örneğin BM) çözümde yetersiz kalması karşısında, sivil toplum örgütlerinin ve onların oluşturduğu üst kurumların (governance) etkinliğini öngören bir oluşumdur. Sivil toplum örgütlerinin iki temel dayanağı vardır: Evrensel fakat koşullara göre de normatif olmayan bir hukuka dayanmak ve devlet yapısından uzak kalmak. Artık, dünyayı her konuda onların yönettiğini kabul etmek gerekir!

Bu gelişme, 'üstünlüğü olmayan bir hukuk' (Yazılardan birisinin başlığı buydu) dünyası kurmayı öngörmektedir. Çünkü bu sistemi enine boyuna çözümleyen ve eleştiren düşünür Foucault'nun gösterdiği üzere yasalar ve onların maddelerinden önce, hukukun doğrudan doğruya kendisi bir söylem ve iktidardır. Kaldı ki her hukuk, devletle ve iktidarla da iç içedir. Bu nedenle yeni hukuk anlayışı bu iki olguyu aşmayı öngörmekte, evrensel bir dayanışmayı, insan ve demokrasi haklarını vazgeçilmez temel ilke sayarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda hukukun biçimsel yanları ve ruhu kendisinden daha fazla önem kazanmaktadır.

Bu tartışma bir parti kapatılır ya da kapatılmaz tartışmasının ilerisindedir. Kuşkusuz, bir uygulamayla ilgili olarak uluslararası kurumlar Türkiye'yi izleyecektir. Bildiğimiz kadarıyla 'sol' bir milletvekili olan Roth da gerekirse köktendinci bir partinin davasını izlemekle kendisini yükümlü sayacaktır. Bunda şaşacak, kınayacak bir şey yoktur. Nitekim, olmadığı ama bütün bu oluşumlar devlet tarafından yok sayıldığı, kınandığı için şimdi Dışişleri Bakanlığı yepyeni bir tavır arayışı içine girmiştir.

Cumhuriyet Başsavcısı haklıdır: Bir sömürgeci başsavcısı değildir. Bağımsız bir hukuk devletinin başsavcısıdır ve tüm sorun da oradadır!